

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

ул. „Козяк“ № 1
1407, София, БЪЛГАРИЯ

SOFIA UNIVERSITY
"ST. KLIMENT OHRIDSKI"
FACULTY OF MEDICINE

1, Koziak Str.
1407, Sofia, BULGARIA

До Председателя
на Научно жури, назначено
от Ректора на МУ-Варна
със заповед № Р-109-246/13.06.2022 г.

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Искра Димитрова Такева, д.м.

Научно направление „Физикална и рехабилитационна медицина“

Началник клиника по Физикална и рехабилитационна медицина в УМБАЛ „Лозенец“
ЕАД, София

Ръководител Катедра „Неврология, психиатрия, физиотерапия и рехабилитация,
превантивна медицина и обществено здраве“ при МФ на СУ „Св. Климент Охридски“,

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР“, по докторска програма „Физиотерапия, курортология и
рехабилитация“, в професионално направление 7.1 Медицина, от област на висше
образование 7. Здравеопазване и спорт

Тема: „СРАВНИТЕЛНО ПРОУЧВАНЕ НА ЕФЕКТИТЕ НА КОНВЕНЦИОНАЛЕН
ФИЗИОТЕРАПЕВТИЧЕН КОМПЛЕКС И ВИСОКОЕНЕРГИЕН ЛАЗЕР ПРИ
ПАЦИЕНТИ С ПЕРИТЕНДИНИТ НА ГЛЕНОХУМЕРАЛНА СТАВА“

Докторант: д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова, в редовна форма на обучение
към Катедра по физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални
заболявания на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна

Научен ръководител: доц. д-р Илия Тодоров Тодоров, д.м.

Представям становище като външен член на Научното жури, назначено със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-246/13.06.2022 г., основано на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение в МФ – Варна.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е представила за процедурата по защитата всички необходими материали, документи и справки.

Биографична справка на кандидата

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е родена на 25.01.1985 г. в град Варна. През 2004 г. завършва Първа езикова гимназия – гр. Варна, през 2010 г. - медицина с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна, а през 2017 г. - здравен мениджмънт с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна. Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова придобива специалност по „Физикална и рехабилитационна медицина“ през 2020 г. От 2017 г. е назначена като лекар-специализант в УМБАЛ „Св. Марина“ Варна ЕАД и като асистент към УС по морелечение, физиотерапия и рехабилитация към Катедра по Физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания на МУ Варна.

Актуалност на темата

Перитендинитът на гленохумералната става е с висока честота сред населението и значително ограничава дейностите и качеството на живот на пациентите. Заболяването представлява предизвикателство, поради трудното си повлияване при консервативно лечение и наличието на повтаряща се и постоянна болка в дългосрочен план. Съществуват проучвания върху ефекта на лазерите с Multiwave Locked System (MLS), като се смята, че имат непосредствено въздействие върху патогенезата на заболяването, повлияват възпалението и значително понижават болката. За разлика от много от традиционно използваните физикални фактори е възможно ранното им приложение. Поради горните съображения считам, че темата, избрана от дисертанта, е интересна и има научно-приложна стойност.

Структура на дисертационния труд

Дисертационния труд е написан на 151 стандартни страници, от които 40 заема литературният обзор, методика на научното проучване с резултати е 32 страници, дискусия – 12 страници, приноси – 2 страница. Материалът е онагледен с 33 фигури и 24 таблици. Трудът завършва с 15 приложения, в които са изнесени анатомични данни, всички използвани тестове и скали и терапевтични подходи при изследваните групи. Библиографската справка включва 272 заглавия, от които 26 на кирилица и 246 на латиница. Около 50% от цитиранията са от последните десет години, 25% от които от последните пет години.

Спазени са изискванията за структура, оформление и онагледяване.

Характеристика на съдържанието

Съществува логическа и смислова връзка между отделните части на дисертацията.

Литературният обзор показва познаване на проблема, като са представени анатомични данни и информация за кинематиката на раменния комплекс, етиологията, патогенезата, патокинезиологията, клиничната картина, диагностиката и възможностите за оперативни и консервативно лечение, като акцента е върху физикалната терапия. Световните тенденции са за повлияване на както с монотерапия, така и с комбинирано въздействие, като липсва консенсус относно MLS лазерното лъчение при перитендинит на гленохумералната става, което е сравнително ново лечение при редица мускулно-скелетни заболявания, с налични научни публикации от 2004 г.

Целта на дисертацията е ясно формулирана: да се сравни ефективността на два метода на лечение на перитендинит на гленохумералната става – с MLS лазерната терапия (група А) и с комбинираната терапия с микровълнова диатермия и интерферентен ток (група Б).

За реализиране на поставената цел, авторът набелязва 5 **задачи** и са формулирани 3 научни **хипотези**.

Материал и метод

Проучването е проведено в периода от от 26.11.2020 г. до 31.10.2021 г. в Клиника по физикална и рехабилитационна медицина на УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна и

Отделението по рехабилитация, разположено на територията на хотел „Естрей Резиденс“ в курортен комплекс „Св. св. Константин и Елена“.

Клиничният контингент е достатъчен, като е изчислен размера на извадката (sample size). В анализа са включени общо 76 пациенти с перитендинит на гленохумералната става, разпределени на случаен принцип в 2 групи от по 38 пациенти. Група А е лекувана с MLSA лазерна терапия, а група Б – с комбинация от микровълнова диатермия и терапия с интерферентен ток. Пациентите са проследени в три различни момента: преди започване на лечението, след завършване на терапевтичния курс и на 45-тия ден. Ясно са формулирани включващите и изключващите критерии, използвани при подбора на пациентите.

Избрани са подходящи методи а обективизиране на резултатите, които позволяват да се решат поставените задачи. За оценка на болката по време на проследяването са използвани Индекса за болка в рамото и инвалидност/Shoulder Pain and Disability Index (SPADI) и оценката на спонтанната и палпаторна болка с визуалната аналогова скала (BAS). За обективизиране на функционалното състояние е извършвана ъглометрия на гленохумералната става (флексия, абдукция и външна ротация). Изчерпателно е описана организацията на проучването, като подробно са описани и онагледени използваните терапевтични подходи.

Статистическите методи за анализ и интерпретация на експерименталните данни са добре подбрани, като включват описателни методи и методи за проверка на хипотези.

Резултати и обсъждане

Резултатите включват оценка на социално-демографските характеристики на изследваните пациенти и изходните стойности по шестте признака за проследяване (възраст, пол, засегнатата страна, професия, данни от ъглометрията и интензитета на болката). Установена е хомогенност на изследваните групи, което е важно условие за достоверност на резултатите от сравнителния анализ.

Представени са резултатите от оценката на клиничната ефективност от двата метода на лечение в трите разглеждани момента.

Анализът на изходните стойности на шесте признака за проследяване на ефективността от лечението в двете групи в трите разглеждани момента от време показва статистически значимо подобрение в края на лечението спрямо изходното състояние за пациентите от двете групи. Сравнението и анализа на краткосрочната и дългосрочната

клинична ефективност от двата метода на лечение според шестте показателя представя статистически значима разлика в полза на лечението с LMS лазер.

В дискусията се обобщават постигнатите резултати, като се сравняват с литературните данни и се свързват с формулираните хипотези. Направено е заключение, посочени са недостатъците и са дадени насоки за бъдещи изследвания.

Формулирани са пет извода, които обобщават резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цел и задачи.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертантът е посочил три теоретико-методологични и два практико-приложни приноса. Доказана е по-добрата ефективност на лазерното лечение спрямо комбинирания комплекс от микровълнова диатермия и интерферентен ток при изследваните пациенти, като съществено е подобряването на функцията. Монотерапията с MLS лазер представлява съвременна възможност за лечение, може да бъде прилагана в острата фаза на заболяването, икономически и времево е по-изгодна. Получените резултати в практически план дават възможност на специалистите по физикална и рехабилитационна медицина за изготвянето на доказано ефективни протоколи за лечение на перитендинит на гленохумералната става.

Публикации по дисертационния труд

Предоставени са 3 публикации в научни периодични издания във връзка с темата, в които д-р Панайотова е първи автор. В една презентация на национален научен форум медицинската общност е получила информация за проблемите разгледани в дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на приетите изисквания и отразява вярно и систематизирано съдържанието на разработката.

Критични бележки

Нямам забележки и препоръки към проведеното изследване и представените материали. Докторантът е извършил самостоятелно научно изследване, организация и дизайн на проучването, създаване на инструменти на проучването, осъществяване на различните тестове, измервания и оценки. В оформянето на дисертационния труд е видна позицията на докторанта, продиктувана от клиничния ѝ опит.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Панайотова третира актуален медицински проблем. Отговаря на всички изисквания за структура, на качествените и количествените критерии на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на специфичните изисквания на МУ – Варна. Показва задълбочени теоретични познания в областта на физикалната и рехабилитационна медицина и способност за провеждане на самостоятелно научно изследване. Поставената цел е постигната, задачите са изпълнени, изведени са приносите.

Въз основа на гореизложеното убедено давам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка за проведеното проучване и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „**ДОКТОР**“ на д-р **Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова** по научната специалност „Физиотерапия, курортология и рехабилитация“, професионално направление 7.1. Медицина.

15. 08. 2022 г.

гр. София

Изготвил становището: .....

(доц. д-р Искра Такева, дм)